

Een sfeerbeeld uit onze rijke historie – De bevoorraderscompagnie en haar voorganger

Vooraf

Op het moment dat deze editie wordt gepubliceerd, beschikt CLAS over één bevoorraderscompagnie ingedeeld bij 11 Luchtmobiele brigade. Ooit was deze compagnie de meest voorkomende eenheid van de intendance. Elke brigade beschikte over een eigen bevoorraderscompagnie, die aanvankelijk deel uitmaakte van het zgn. treinenbataljon en daarnaast waren er ook nog eens bevoorraderscompagnieën ingedeeld bij de legerkorps verzorgingsbataljons die verantwoordelijk waren voor de bevoorrading van de legerkorpstroepen. Het vervullen van de functie van commandant bevoorraderscompagnie was de meest geëigende en meest begeerde 'meetfunctie' in de rang van majoor. De laatste tijd gaan er steeds meer stemmen op om elke brigade, dus ook 13 Lichte brigade en 43 Gemechaniseerde brigade weer een eigen bevoorraderscompagnie te geven. "Terug naar de goede oude tijd." Wat de meeste lezers niet weten is dat er ooit een tijd is geweest dat de bevoorraderscompagnie niet eens bestond. In die zin zouden militairen die rond 1990 al met functioneel leeftijdsontslag waren, bij de introductie van het fysieke distributieconcept ook gezegd kunnen hebben: "Terug naar de goede oude tijd." Voor de geboorte van de bevoorraderscompagnie was de bevoorraderscapaciteit gecentraliseerd op het niveau boven de brigade: de divisie. In deze editie besteed ik aandacht aan de geboorte van de bevoorraderscompagnie, waarbij ik vooral veel aandacht besteed aan haar voorganger: de intendancecompagnie van een infanteriedivisie.

De intendancecompagnie van een infanteriedivisie

Na afloop van de Tweede Wereldoorlog is de Koninklijke landmacht geruime tijd druk geweest met de opbouw van een organisatie die voorbereid zou zijn op een toekomstig conflict. De eerste jaren werden vooral in beslag genomen door het optreden in Indonesië. Eind 1952 (om precies te zijn op 7 november) wordt voor de 4^e Infanteriedivisie de 41e Divisie Intendancecompagnie opgericht. Tijdens de oprichting is de eenheid nog gevestigd in Amsterdam. Na de formele oprichtingsdatum verhuist de eenheid naar Ermelo.

Taak

De divisie te ondersteunen door te voorzien in de bevoorrading met levensmiddelen, benzine, olie en smeermiddelen, kleding en uitrusting, - voor zover dit de Intendance betreft -, het verlenen van bad- en wasserijfaciliteiten. Toezicht op de gravendienst.

Bron: Ontwerp-oorlogsorganisatie Nr 7/17/1N vastgesteld bij aanschrijving van de Chef van de Generale Staf dd. 12 februari 1954, nr G1/6167¹

Opvallend is dat munitiebevoorrading nog geen intendancetaak was. Daarnaast valt op dat de Koninklijke landmacht op dat moment kennelijk nog geen tanks had. Er bestonden alleen infanteriedivisies. De divisie was naar voorbeeld van het Amerikaanse leger de bouwsteen van de organisatie.

¹ De eerste ontwerp-oorlogsorganisatie dateert van 25 augustus 1950.

Inladen van levensmiddelen op de aanvullingsplaats

De intendancecompagnie van de infanteriedivisie bestaat op dat moment uit een staf, een verzorgingspeloton, een bevoorradingspeloton en drie transportpelotons. Deze organisatie beschikt bij oprichting over 11 officieren, 17 onderofficieren en 164 manschappen (korporaals en/of soldaten). De compagniescommandant heeft op dat moment de rang van luitenant-kolonel, die door drie officieren worden ondersteund: een majoor logistieke operatiën, een kapitein bevoorrading intendancegoederen en een kapitein bevoorrading aanschaf/aanbesteding. De Koninklijke landmacht is best trots op deze bijzondere eenheid. Dat blijkt o.a. uit een artikel dat onder de kop "Veelzijdig werk van een Intendance-compagnie" is geplaatst in het julinummer van 1955. Hieronder treft u een aantal tekstpassages aan.

"De compagnie is belast met de bevoorrading van de onderdelen van de Divisie met levensmiddelen, BOS, PSU en intendance-materieel. Deze goederen worden met eigen vervoermiddelen – de compagnie beschikt nl. over 48 vrachtauto's – afgehaald van de LK aanvullingsplaatsen en Lk-depots en vervoerd naar de aanvullingsplaatsen, welke door de compagnie in het divisiegebied worden ingericht."

"De verschillende soorten gevechtsrantsoenen, verpakt in cartonnen dozen, waren keurig opgestapeld langs het circuit neergezet. Houten vlonders en dekzeilen beschermden de stapels tegen vocht en regen. In de divisie-aanvullingsplaats zag men langs de door bomen voor waarneming uit de lucht beschermde aan- en afvoerweg rijen met benzine gevulde jerricans staan."

"Wij zagen een mobiele wasgroep in bedrijf, welke beschikt over twee grote waswagens, kleine mobiele wasserijen, waarin de bij de compagnie ingeleverde goederen zoals sokken en ondergoed, worden gewassen en gedroogd. De rondleiding werd besloten met een bezoek aan de gravendienstgroep. De taak van deze groep bestaat in het kort uit het ontvangen van de stoffelijke overschotten uit de verzamelplaatsen op het gevechtsterrein, het identificeren van gesneuvelden, het inventariseren en doorzenden van de persoonlijke eigendommen en het doen afvoeren c.q. tijdelijk begraven van de doden."

In november 1957 krijgt ook de 1^e Infanteriedivisie haar eigen 11^e Divisie Intendancecompagnie. Deze eenheid betreft op dat moment de Generaal de Bonskazerne in Grave.

In oktober 1960 wordt in de provincies Noord-Brabant en Limburg een voor de Koninklijke landmacht bijzondere oefening gehouden: oefening 'Hordenloop'. In deze oefening beoefent de 4^e Divisie de beweeglijke oorlogvoering. Naast de tactische doelstelling was er ook een specifiek logistiek doel: het beproeven van de logistieke zelfstandigheid van een gevechtsgroep². De 41 Intendancecompagnie krijgt o.a. de opdracht om voor de 41^e Gevechtsgroep (Ggp) (sterkte: ca. 3400 man) een verdeelplaats klasse I en klasse III in te richten. In die tijd is het de gewoonte om ook te velde zo lang als mogelijk is vers te eten. De 41^e Ggp geeft tijdens deze oefening regelmatig de voorkeur aan gevechtsrantsoenen vanwege het beweeglijke optreden. In de verslagen van de oefeningen valt al op te maken dat in die tijd sprake is van de zo vertrouwde WOL-cyclus, die in de nacht wordt verstrekt. Bijzonder is dat op de verdeelplaats de stapeling onderdeelsgewijs wordt gedaan i.p.v. artikelsgewijs zoals te doen gebruikelijk was op de aanvullingsplaats. In het eindverslag staat ook te lezen dat oefeningen als 'Hordenloop' een zware wissel trekken op de kracht van een Intendancecompagnie, waarbij vooral het tekort aan chauffeurs voor de klasse III een grote rol speelt.

² In de loop van 1961 wordt deze eenheid 'brigade' genoemd.

Met de kennis van nu mag je stellen dat deze oefening moet worden gezien als het geboortemoment van de brigadebevoorradingcompagnie. Toch is het nog niet zover. Op 14 november van hetzelfde jaar maken de beide Divisie Intendancecompagnieën nog een bijzondere reorganisatie mee. Om nu niet meer te achterhalen redenen, wordt 11e Divisie Intendancecompagnie ingedeeld bij de 4^e Infanteriedivisie en de 41^e Divisie Intendancecompagnie ingedeeld bij de 1^e Infanteriedivisie.

In 1962 wordt zeer waarschijnlijk op basis van de ervaringen opgedaan tijdens oefening 'Hordenloop' nog een versterking van de Divisie Intendancecompagnie doorgevoerd. Vanaf oktober van dat jaar gaat de compagnie bestaan uit een sectie intendance (wij zouden dat nu een commandogroep noemen), een compagniestaf (wij zouden dat nu een logistiek peloton noemen), een klasse II/IV peloton en voor elke brigade die de divisie rijk is een klasse I/III peloton. Daarbij is opvallend dat in de ontwerp-oorlogsorganisatie geen transportpelotons zijn opgenomen. Vanaf dat moment draagt namelijk een specifiek opgericht transportbataljon zorg voor de opvoer en afvoer. Overigens krijgt dit bataljon ook de taak zorg te dragen voor het transport van munitie.

Op 3 maart 1966 vindt op de legerplaats Ermelo een bijzondere ceremonie plaats. De beide Divisie Intendancecompagnieën worden opgeheven. De Legerkoerier schrijft in een artikel van het aprilnummer:

“Geen wonder dat deze plechtigheid een somber karakter droeg en de gestadig neervallende motregen droeg er ook al niet toe de stemming wat op te vrolijken. Dat neemt echter niet weg dat deze gang van zaken onvermijdelijk was om in de toekomst over een meer flexibel militair apparaat te kunnen beschikken. De snel voortschrijdende mechanisatie in ons leger heeft een reorganisatie mogelijk, maar vooral ook nodig gemaakt. Daarom worden de logistieke eenheden op divisie-niveau opgesplitst en tezamen met andere eenheden ondergebracht in nieuw op te richten treinenbataljons bij de brigades. Het intendance-element komt samen met een AAT-eenheid in een Bevo-compagnie en staat dan direct ten dienste van de brigade.”

Twee kapiteins melden hun cievën af bij gen-maj Koster; de laatste officiële gebeurtenis in de geschiedenis van 41 en 11 Intcie

Op bijgaande foto valt mij als amateur-historicus onmiddellijk op dat vanaf de oprichting van de Divisie Intendancecompagnie een luitenant-kolonel leiding geeft aan deze voorloper van de bevoorradingcompagnie. Als het op opheffen aankomt, mogen kapiteins leiding geven. Bij nader onderzoek is echter gebleken dat kap H.J. de Grieff al jaren de commandant is van 11 Intcie en dat kap H.J. van der Wal zelfs al bijna vier jaar het commando voert over 41 Intcie. Kap H.J. van der Wal krijgt overigens ook nog de uitdagende taak en verantwoordelijkheid om de compagnie te verhuizen van legerplaats Ermelo naar legerplaats De Wittenberg. De pelotons zullen daar na aankomst worden verdeeld over vier nieuw op te richten bevoorradingcompagnieën. De kap H.J. de Grieff mag twee van zijn pelotons verhuizen naar de Generaal Winkelmankazerne in Nunspeet. Het andere peloton dat al enkele jaren in Seedorf is gestationeerd voor de logistieke ondersteuning van de 41^e Brigade blijft daar en zal de kern vormen van de op te richten 41^e Bevoorradingcompagnie.

Epiloog

Nu terugkijkend valt mij op dat de periode van 1950 tot 1970 een periode was, die vooral gekenmerkt werd door een steeds groeiende landmacht. Hoewel de regering en de Tweede Kamer ook toen ongetwijfeld werden geconfronteerd met vele uitdagingen, was er hoogstwaarschijnlijk ingegeven door de tijdsgeest en de ervaringen uit de Tweede Wereldoorlog een breed draagvlak in de samenleving voor een ongekeerde doorontwikkeling van de krijgsmacht³. Met de afschaffing van de opkomstplicht verdwenen, samen met het mobilisabel stellen van enkele brigades, ook een aantal bevoorradingscompagniën. De invoering van het Fysieke Distributieconcept lag vervolgens ten grondslag aan het verdwijnen van de nog resterende bevoorradingscompagniën. Alleen de 11e Luchtmobiele brigade hield vanwege het bijzondere karakter en de bijzondere eisen haar eigen bevoorradingscompagnie.

Ik weet niet hoe het de lezer van dit artikel is vergaan, maar bij mij kwam tijdens het onderzoek en het schrijven van deze editie telkens één bekend gezegde bij mij op: “L’histoire se répète!”

³ Die term kom je tegenwoordig ook al weer een tijdje tegen.